

ПРОГНОЗНІ СЦЕНАРІЇ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В КОНТЕКСТІ НЕОБХІДНОСТІ ПІДВИЩЕННЯ «ВАРТОСТІ ЖИТТЯ ЛЮДИНИ»

© 2017 КУЛАКОВ Г. Т., БОНДАР-ПІДГУРСЬКА О. В., МАНІНА Л. І.

УДК [330.332+330.341.1]«71»(477)

Кулаков Г. Т., Бондар-Підгурська О. В., Маніна Л. І. Прогнозні сценарії розвитку національної економіки в контексті необхідності підвищення «вартості життя людини»

Метою статті є розробка та матеріалізація прогнозних сценаріїв розвитку національної економіки в контексті обґрунтування доцільності підвищення «вартості життя людини» як еквівалента відповідальності органів державної влади за цінність життя людини. Досліджено феномен «вартості життя людини» в контексті сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку економіки як стрижня побудови її прогнозних сценаріїв. Акцентовано на комплементарності понять «вартість життя» та «сталий розвиток» у контексті задоволення життєво важливих інтересів (ЖВИ) населення України. Запропоновано розрахунок заробітної плати людини як еквівалента «вартості життя людини» включати не у витрати, а в додану вартість, однак темпи зростання зарплати не повинні випереджати темпи зростання продуктивності праці. Вперше на основі міждисциплінарного та міжгалузевого підходу та індексного методу розроблено базові сценарії розвитку національної економіки на основі модернізованого індексу людського розвитку: песимістичний, реалістичний, оптимістичний прогнози.

Ключові слова: модернізований індекс людського розвитку, національна економіка, Мінські домовленості, сталий інноваційний соціально орієнтований розвиток, ЖВИ населення, вартість людського життя, заробітна плата.

Рис.: 2. Бібл.: 10.

Кулаков Геннадій Тихонович – доктор технічних наук, професор кафедри «Теплові електричні станції», Білоруський національний технічний університет (пр. Незалежності, 65, Мінськ, 220013, Білорусь)

Бондар-Підгурська Оксана Василівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту, Полтавський університет економіки і торгівлі (вул. Ковалю, 3, Полтава, 36014, Україна)

Маніна Людмила Іванівна – кандидат технічних наук, доцент кафедри технологічного обладнання харчових виробництв і торгівлі, Полтавський університет економіки і торгівлі (вул. Ковалю, 3, Полтава, 36014, Україна)

УДК [330.332+330.341.1]«71»(477)

Кулаков Г. Т., Бондарь-Подгурская О. В., Манина Л. И. Прогнозные сценарии развития национальной экономики в контексте необходимости повышения «стоимости жизни человека»

Целью статьи является разработка и материализация прогнозных сценариев развития национальной экономики в контексте обоснования целесообразности повышения «стоимости жизни человека» как эквивалента ответственности органов государственной власти за ценность жизни человека. Исследован феномен «стоимости жизни человека» в контексте устойчивого инновационного социально ориентированного развития экономики как стержня построения её прогнозных сценариев. Акцентировано на комплементарности понятий «стоимость жизни» и «устойчивое развитие» в контексте удовлетворения жизненно важных интересов (ЖВИ) населения Украины. Предложено расчет заработной платы человека как эквивалента «стоимости жизни человека» включать не в расходы, а в добавленную стоимость, однако темпы роста зарплат не должны опережать темпы роста производительности труда. Впервые на основе междисциплинарного и межотраслевого подхода, индексного метода разработаны базовые сценарии развития национальной экономики на основе модернизированного индекса человеческого развития: пессимистический, реалистический, оптимистический прогнозы.

Ключевые слова: модернизированный индекс человеческого развития, национальная экономика, Минские договоренности, устойчивое инновационное социально ориентированное развитие, ЖВИ населения, стоимость человеческой жизни, заработная плата.

Рис.: 2. Библ.: 10.

Кулаков Геннадий Тихонович – доктор технических наук, профессор кафедры «Тепловые электрические станции», Белорусский национальный технический университет (пр. Независимости, 65, Минск, 220013, Беларусь)

Бондарь-Подгурская Оксана Васильевна – кандидат экономических наук, доцент кафедры менеджмента, Полтавский университет экономики и торговли (ул. Ковалю, 3, Полтава, 36014, Украина)

Манина Людмила Ивановна – кандидат технических наук, доцент кафедры технологического оборудования пищевых производств и торговли, Полтавский университет экономики и торговли (ул. Ковалю, 3, Полтава, 36014, Украина)

UDC [330.332+330.341.1]«71»(477)

Kulakov G. T., Bondar-Podhurskaya O. V., Manina L. I. The Forecast Scenarios of Development of the National Economy in the Context of the Need to Improve the «Cost of Living»

The article is aimed at elaborating and materialization of the forecast scenarios of development of the national economy in the context of substantiating the feasibility of improving the «cost of living» being the equivalent of the liability of public authorities for the value of human life. The article researches the phenomenon of the «cost of living» in the context of sustainable innovative development of a socially oriented development of economy as an axis for developing its forecast scenarios. Focus has been set on complementarity of the terms of «cost of living» and «sustainable development» in the context of satisfying vital interests of the population of Ukraine. It has been suggested that wages accounting as an equivalent to the «cost of living» should not be included with costs but with the value added, however, the growth rate of wages must not outpace the growth rate of labor productivity. For the first time on the basis of the interdisciplinary and intersectoral approach, as well as the index method, have been elaborated baseline scenarios of development of the national economy on the basis of the upgraded human development index: pessimistic, realistic, and optimistic forecasts.

Keywords: upgraded human development index, national economy, The Minsk Agreements, socially oriented sustainable innovative development, vital interests of population, cost of living, wages.

Fig.: 2. Bibl.: 10.

Kulakov Gennady T. – D. Sc.s (Engineering), Professor of the Department of Thermal Power Plants, Belarusian National Technical University (65 Nezavisimosty Ave., Minsk, 220013, Belarus)

Bondar-Podhurskaya Oksana V. – PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Management, Poltava University of Economics and Trade (3 Kovalia Str., Poltava, 36014, Ukraine)

Manina Ludmila I. – PhD (Engineering), Associate Professor of the Department of Technological Equipment of Food Production and Trade, Poltava University of Economics and Trade (3 Kovalia Str., Poltava, 36014, Ukraine)

Бойові дії на власній території жодній країні світу не принесли процвітання, не додали щастя населенню. Однією з найважливіших умов розвитку України нині є припинення військових дій на її території шляхом виконання Мінських домовленостей, повернення країні статусу суб'єкта міжнародної політики, відтворення процесів репродукції людини як біосоціального продукту (розум, знання, наука, освіта, культура, послуги). У протилежному випадку учасники геополітичного конфлікту перетворять її на ринок дешевої робочої сили, «сміттєзвалище» в прямому і переносному значенні цього терміна, країну, яка буде захищати інтереси іноземного виробника, а не задовольняти життєво важливі інтереси (ЖВІ) переважної більшості населення України. Отже, добробут і чисельність населення України залежить, перш за все, від швидкості виконання умов Мінських домовленостей, які мають реалізуватися з урахуванням ЖВІ як мешканців Донецької та Луганської областей, так і країни в цілому.

Причому найголовнішим є припинення ганебної неухильної тенденції зменшення населення України та усвідомлення світовою спільнотою феномена «вартості людського життя», а також комплементарності цих понять у тенденціях сталого соціально орієнтованого розвитку економіки [1]. Головна мета існування цивілізованого ноосферного суспільства – створення середовища, яке сприяє можливості людям насолоджуватися довгим, здоровим і творчим життям, бо «люди – реальне багатство нації» [2, с. 21]. Саме цю беззаперечну істину покладено в основу розробки індексу людського розвитку (ІЛР). Разом з тим фахівці зазначають, що «ідеальний індикатор рівня життя мав би враховувати численні фактори, такі як: розподіл доходів між верствами суспільства; раніше накопичена власність; доступ до земельних ресурсів і кредитування; розвиненість інфраструктури та механізм доступу до громадських фондів (охорони здоров'я, освіти, транспорту, комунальних послуг та ін.), індивідуальний стиль життя; блага, вироблені в домашньому господарстві; природнокліматичні та екологічні умови і т. п.» [2, с. 22].

Питанням оцінки рівня, якості та вартості життя населення присвячені праці таких вчених, як А. П. Борушко [3], М. Берлін [7], О. В. Бондар [4; 8], П. Г. Никитенко [4], Г. Т. Кулаков [4], Е. М. Лібанова [5], А. І. Маніна [1], А. Сен [6]. Аналіз їх праць дозволив дійти висновку, що існуючі показники та ІЛР дають загальне уявлення про окремі основні виміри рівня розвитку суспільства. Питання щодо модернізації індексу людського розвитку [8] як комплексного індикатора прогнозування та оцінки ефективності системи управління сталим інноваційним соціально орієнтованим розвитком національної економіки висвітлено в напрямі врахування таких показників, як тенденції зміни чисельності населення, витрати на НДДКР у ВВП, обсяг CO₂ на душу населення. Проте питання прогнозування розвитку національної економіки в контексті імплементації Мінських угод і доцільності врахування «вартості життя людини» задля підвищення відповідальності органів державної влади за цінність життя людини висвітлено фрагментарно, безсистемно та не повною мірою.

Мета статті – побудова базових сценаріїв розвитку національної економіки в контексті імплементації Мінських домовленостей та обґрунтування доцільності підвищення «вартості життя людини» як еквівалента відповідальності органів державної влади за цінність життя людини.

Максимальне задоволення ЖВІ переважної більшості населення країни, а також рішення національного завдання щодо реформування економіки в контексті інноваційно-технологічного шляху розвитку вимагають необхідності переходу до певних методів контролю за ефективністю інвестиційних проектів і складання інвестиційних програм, спрямованих на формування нової економіки – економіки для людей.

Поява феномена «вартості життя людини» змінила всі сфери економіки США та цивілізованих країн. Так, у 2011 р. у США оцінка життя одного американця знаходилася в межах від 6 до 9 млн доларів. Аналогічна оцінка характерна і для європейських країн. Це змусило зарубіжного підприємця забезпечувати безпеку працюючого, щоб потім після його загибелі не нести мільйонні збитки. За підрахунками шведських спеціалістів, система захисту одного життя ціною 1 млн євро забезпечує збереження життя 45000 працюючих, що рівноцінно 22,5 млрд євро і забезпечує приріст населення через 10 років до сотні тисяч людей [1; 7].

На основі результатів роботи вчених під керівництвом Європейської обсерваторії по системах і політиці охорони здоров'я, які досліджували характер залежності між здоров'ям і динамікою зростання ВВП країни, доведено, що «стан здоров'я населення є потужним фактором економічного зростання, тому що приріст ВВП безпосередньо залежить від рівня людської смертності. Високий рівень смертності в суспільстві гальмує економічне зростання країни. Померлі не виробляють і не купують товарів та послуг, що розвиває економіку, а держава витрачає кошти на виплату пенсій непрацездатним членам їх сімей» [7]. Тобто, саме «вартість життя людини» стає предметом і фактором сталого соціально орієнтованого розвитку економіки. Це підтвердив бурхливий розвиток Китаю, де зростання працездатного населення обумовлює зростання ВВП країни завдяки соціально спрямованій політиці держави. При цьому проблема оцінки вартості життя виникає у зв'язку з передчасною неприродною смертю людини, що призводить не лише до психологічних травм, а й до значних економічних втрат як для родини, так і для держави.

Вперше оцінка вартості життя почала розраховуватися в 1930 р. у США як компенсація економічних втрат під час аварій на транспорті. Варто зазначити, що в Україні передчасна смерть населення працездатного віку в 3,5 рази вища, ніж в європейських країнах. Причому вартість здоров'я і життя працюючої людини – це віртуальний економічний показник, який включає компенсацію виплат при травмуванні і загибелі людей в побуті та на виробництві, при терористичних актах. Цей феномен використовують для розробки системи безпеки в діяльності правоохоронних систем, охорони здоров'я, аварійних служб, для визначення страхових виплат [1; 7].

На нашу думку, **є сенс активно застосовувати цей показник в економіках країн, де відбуваються військові дії – як дієвий важіль впливу на відповідальність органів державної влади за наслідки прийнятих рішень.** Бо людина, яка загинула, не може виробляти та купляти, а тим більше підвищувати продуктивність чи генерувати нові знання, що зменшує ВВП країни і негативно впливає на рівень задоволення ЖВІ населення країни загалом та індекс щастя зокрема. Крім того, зазначений аспект варто взяти до уваги під час прогнозування чисельності населення та побудови перспективних сценаріїв розвитку національної економіки.

Відомо, що «економічний ефект системи охорони праці дорівнює сумі, яка вкладена в організацію захисту людини від можливої її загибелі. В Україні спроби здійснити грошову оцінку життя працюючої людини блокують чиновники під відомим гаслом, що життя не є ринковим товаром, який має ту чи іншу вартість. Так, якщо життя загиблого аморально вимірювати в грошах, то і суми компенсацій непрацездатним членам сім'ї загиблого стають дуже низькими. Якщо наш підприємець не несе значних втрат від нещасних випадків на своєму підприємстві, то і в охорону праці працюючих він не вкладає потрібні кошти. Згідно із законодавством України існують декілька норм, які оцінюють життя людини від 7 до 250 тис. грн. В Європі рекомендоване значення вартості життя людини знаходиться в діапазоні від \$0,9 млн до \$16,2 млн із середнім значенням \$5,4 млн. При цьому наголошується, що середнє значення, отримане за результатами опитувальних методів оцінки, становить приблизно \$5,7 млн» [7]. Така оцінка життя людини змусить будь-якого власника, підприємця та державного чиновника думати, передусім, про безпеку людини, за яких вони повинні відповідати». **У такий спосіб виокремлюється чітка комплементарність феномена «вартості життя людини» та сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку економіки, що має стати поштовхом до активізації дій органів державної влади.**

Незважаючи на окремі спроби фахівців оцінити економічну ефективність заходів з охорони праці на підприємствах [9], нині в Україні на державному рівні поки що не вироблено єдиного інструментарію оцінки матеріальної та моральної шкоди, необхідного для визначення ефективності національних проектів і компенсації вартості життя. Тому саме час подбати про єдину методологію визначення вартості життя в Україні, яка дозволить на ділі дбайливо ставитися до людини, створюючи належні умови для задоволення її ЖВІ, і стане гарантом сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку економіки (СІСОРЕ).

Крім того, Й. А. Шумпетер 100 років тому довів, що «економіка, яка орієнтується на відтворення й розвиток традиційної структури виробництва (тип розвитку «статика»), не може суттєво збільшувати своє багатство й суспільний добробут, бо розвиток традиційних конкурентних ринків з часом обмежує створення нової доданої вартості в масштабах країни» [10, с. 9]. Зростання національної (валової) доданої вартості може забезпе-

чити лише інноваційний розвиток, що зумовлює певний тип розвитку економіки, відомий як «динаміка». Такий підхід пояснює «пастку», у якій опинилася економіка України в колізії «продуктивність праці – зарплата». В макроекономічному вимірі показник продуктивності може динамічно зростати передусім завдяки створенню нових вартостей новою інноваційною продукцією. Проте збільшення обсягів випуску традиційних виробництв, навіть і в режимі зростання продуктивності праці, не дає потужний ресурс для динамічного розвитку країни.

Тому необхідна нова інвестиційна політика, яка характеризується новою якістю та є реальною за умови застосування *реінжинірингу оцінки ефективності інвестицій*, які й створюють матеріальне підґрунтя нової економіки, нові методи макроекономічного управління, що ґрунтуються на системі оцінки та обліку загальної ефективності інвестицій. Інвестиції – це основа не лише суспільного розвитку. Але й передумова сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку економіки, але відсутність справедливого обліку заробітної плати в параметрах ефективності інвестицій веде до негативних наслідків, що необхідно не допустити, знаючи, що **знання коштують дорожче порівняно з результатами фізичної праці**, а також попередити завдяки нарахуванню її (заробітної плати) не за остаточним принципом, а за першочерговим. Тобто, **заробітна плата має включатися не у витрати, а в додану вартість, але темпи її зростання не повинні випереджати темпи зростання продуктивності праці.** При цьому її нарахування має відбуватися від обсягу реалізації, а не від обсягу виробництва продукції. Отже, підвищення заробітної плати як еквівалента «вартості життя людини» – це не боротьба з бідністю, а шлях до підвищення ефективності виробництва. Так, збільшення заробітної плати в рік на 10–12% забезпечує зростання продуктивності праці на 7–9%, що підтверджено світовим досвідом цивілізовано розвинутих країн.

Проте найважливішою умовою СІСОРЕ України – економіки для людей – є імплементація Мінських угод, що візуалізовано на графіках перехідних процесів системи управління СІСОРЕ України: зміна завдання МІАР, фактичного МІАР, відносних інвестицій до рівня 2015 р. за допомогою програмного пакета VisSim (за умови **виконання** Мінських угод). Для всіх трьох сценаріїв розвитку завдання на 2020–2030 рр. досягається з лагом в один рік, тобто у 2031 р. При цьому для досягнення прогнозу в **оптимістичному сценарії** буде потрібно у 2031 р. у 3,5 разу більше інвестицій, ніж у 2015 р.; у **реалістичному** – у 3,25 разу; у **песимістичному** – у 2,95 разу. Однак в оптимістичному варіанті рівень МІАР у 2031 р. досягне рівня завдання – 0,813 [8], що на 18,5% більше, ніж у песимістичному сценарії. Очевидно, що після усунення внутрішніх і зовнішніх загроз темпи зростання МІАР стануть пропорційні вкладеним інвестиціям.

Графіки перехідних процесів системи управління зміни завдання МІАР (крива 1), фактичного значення МІАР (крива 2) і відносних інвестицій до рівня 2015 р. (крива 3) наведено на *рис. 1*.

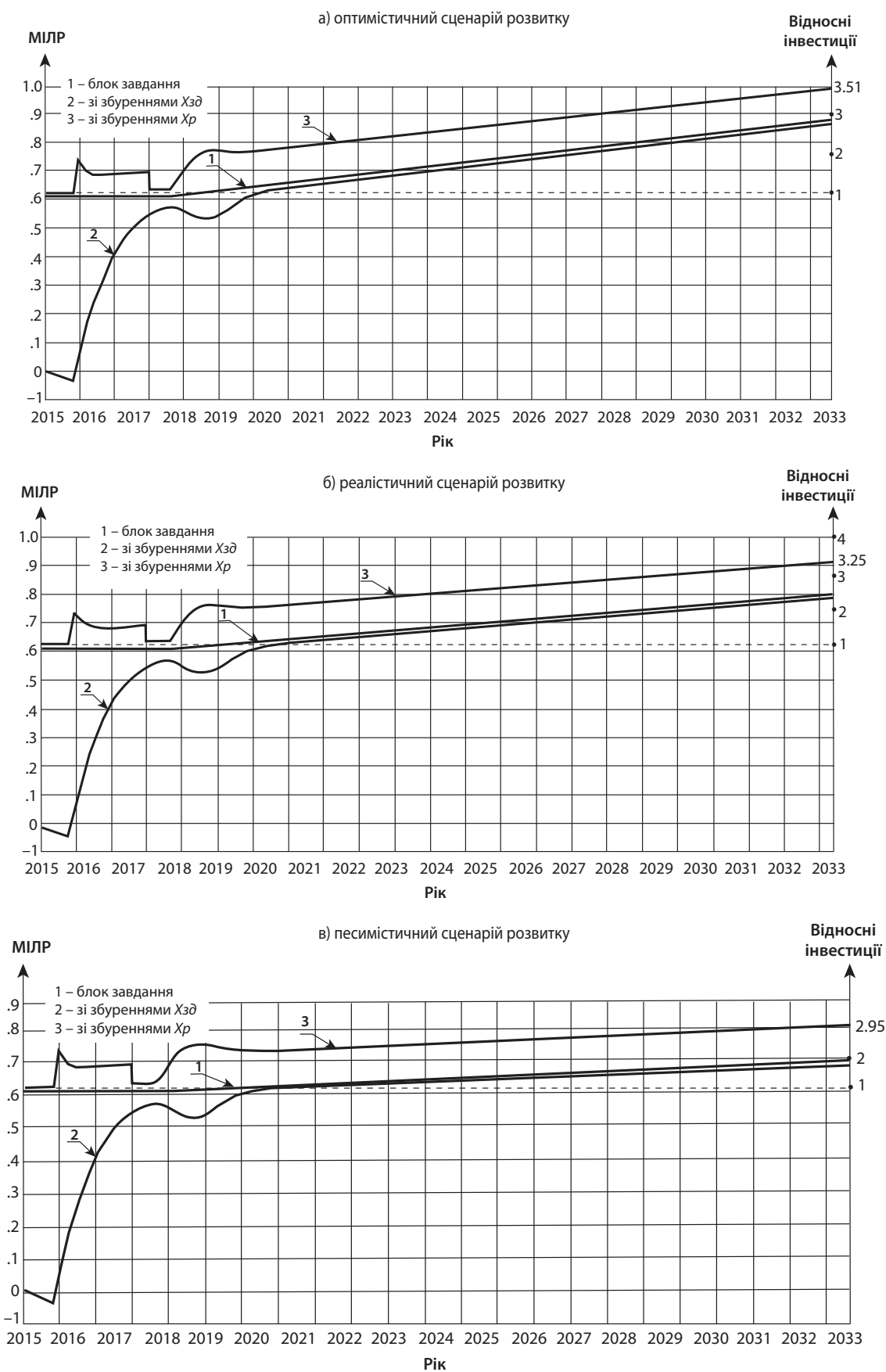

Рис. 1. Графіки перехідних процесів системи управління CISOPE України в ситуації виконання умов Мінських угод
 Умовні позначення: зміна завдання МІЛР (1), фактичного МІЛР (2), відносних інвестицій (3) відносно до рівня 2015 р.
 Джерело: авторська розробка.

У даному випадку за умови реалізації **оптимістичного сценарію** час реагування на додаткові виклики та загрози (збільшення витрат на АТО) закінчиться лише у 2022 р., що вимагає збільшення інвестицій у 2021 р. на 25% у порівнянні з 2020 р. і приведе у 2031 р. у разі досягнення заданого значення МІСР 0,813 та збільшення необхідних відносних інвестицій на 21% більше, ніж у сценарії виконання умов Мінських угод.

При цьому за умови реалізації **реалістичного сценарію** необхідні відносні інвестиції у 2031 р. зростуть на 29%, а за умови реалізації **песимістичного** – на 45% у порівнянні з 2015 р., хоча в останньому випадку через 16 років МІСР досягне рівня 0,686 [8], тобто збільшиться всього на 12% замість 32,6%, як мало бути в оптимістичному сценарії розвитку. Крім того, вихід на пропорційну залежність темпів зростання МІСР і необхідних інвестицій почнеться на три роки пізніше, ніж при виконанні умов Мінських угод (рис. 2).

ВИСНОВКИ

Виявлено комплементарність феномена «вартості життя людини» та сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку економіки, що має стати поштовхом до активізації дій органів державної влади в контексті відповідальності за прийняті управлінські рішення. Вперше за допомогою програного пакета VisSim розроблено прогнозні сценарії сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку економіки України в альтернативах імплементації (виконання та невиконання) Мінських домовленостей як першочергової умови задоволення життєво важливих інтересів – безпеки людини. Запропоновано реінжиніринг інвестицій шляхом включення заробітної плати не у витрати, а в додану вартість, при тому, що темпи її (зарплати) зростання не повинні випереджати темпи зростання продуктивності праці. При цьому її нарахування має відбуватися від обсягу реалізації, а не від обсягу виробництва продукції. Наголошено на необхідності формування в Україні єдиної методології визначення вартості життя, яка дозволить дбайливо ставитися до людини, створюючи належні умови для задоволення її життєво важливих інтересів, і буде гарантом сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку економіки. Це й стане предметом наших подальших досліджень. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Маніна Л. І., Бондар-Підгурська О. В. Феномен «вартості людського життя» в контексті сталого соціально орієнтованого розвитку економіки // Превентивна безпека в сучасних умовах: збірник тез доповідей Міжвузівського круглого столу, присвяченого Всесвітньому дню охорони праці (м. Полтава, 28 квітня 2017 року). Полтава: ПУЕТ, 2017. С. 45–46.
2. Индекс человеческого развития. *Вестник Приднестровского республиканского банка*. 2012. № 12. С. 21–28.
3. Борушко А. П. О национальной идее. Мн.: Технопринт, 2004. 103 с.
4. Никитенко П. Г., Кулаков Г. Т., Бондар О. В. Методология динамического прогнозирования социально-экономического развития государства с учетом последствий мирового финансово-экономического кризиса // Проблемы иннова-

ционного развития и креативная экономическая мысль на рубеже веков: материалы международной научно-практической конференции (г. Минск, 25–26 марта 2010 г.). Минск, 2010. С. 279–285.

5. Людський розвиток регіонів України: аналіз та прогноз (колективна монографія)/за ред. Е. М. Лібанової. Київ: Ін-т демографії та соціальних досліджень НАН України, 2007. 367 с.

6. Sen A. Collective choice and social welfare. *Economica*. 1973. Vol. 40. Issue 159. P. 214–259.

7. Берлін М. Безцінні люди: навіщо знати вартість людського життя і як цінність громадянина позначається на розвитку економіки країни // Офіційний сайт Forbes Україна. 2016. 7 грудня. URL: <http://forbes.net.ua/ua/opinions/1425083-bezcinnilyudi-navishcho-znati-vartist-lyudskogo-zhyttya>

8. Бондар-Підгурська О. В. Науково-методичний підхід до прогнозування та оцінки ефективності системи управління сталим інноваційним соціально орієнтованим розвитком економіки на основі модернізованого індексу людського розвитку. *Проблеми економіки*. 2015. № 4. С. 99–107.

9. Маніна Л. І., Бондар-Підгурська О. В., Володько О. В. Економічна ефективність заходів з охорони праці на підприємствах в контексті сталого соціально орієнтованого розвитку України // Transformations in Contemporary Society: Economic Aspects. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2017. P. 119–213.

10. Шумпетер Й. А. Теорія економічного розвитку: дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу/пер. з англ. В. Старка. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2011. 242 с.

REFERENCES

- Borushko, A. P. *O natsionalnoy ideye* [About the national idea]. Minsk: Tekhnoprint, 2004.
- Berlin, M. "Beztinniy lyudy: navishcho znaty vartist lyudskoho zhyttya i yak tsinnist hromadianyna poznachaietsia na rozvytku ekonomiky krainy" [Priceless people: what to know the value of human life and as the value of the citizen affects the country's economy]. *Oftsiinyi sait Forbes Ukrainy*. <http://forbes.net.ua/ua/opinions/1425083-bezcinnilyudi-navishcho-znati-vartist-lyudskogo-zhyttya>
- Bondar-Pidhurska, O. V. "Naukovo-metodychniy pidkhid do prohozuvannia ta otsinky efektyvnosti systemy upravlinnia stalym innovatsiynym sotsialno orientovanim rozvytkom ekonomiky na osnovi modernizovanoho indeksu lyudskoho rozvytku" [Scientific and methodical approach to the prediction and assessment of the effectiveness of the system of management of sustainable innovative development of socially oriented economy on the basis of the modernized human development index]. *Problemy ekonomiky*, no. 4 (2015): 99-107.
- "Indeks chelovecheskogo razvitiya" [The human development index]. *Vestnik Pridnestrovskogo respublikanskogo banka*, no. 12 (2012): 21-28.
- Lyudskiy rozvytok rehioniv Ukrainy: analiz ta prohoz* [Human development of the regions of Ukraine: analysis and forecast]. Kyiv: In-t demografii ta sotsialnykh doslidzhen NAN Ukrainy, 2007.
- Manina, L. I., and Bondar-Pidhurska, O. V. "Fenomen «vartosti lyudskoho zhyttya» v konteksti staloho sotsialno orientovanoho rozvytku ekonomiky" [The phenomenon of "the value of human life" in the context of sustainable socially-oriented development of the economy]. *Preventyvna bezpeka v suchasnykh umovakh*. Poltava: PUET, 2017. 45-46.
- Manina, L. I., Bondar-Pidhurska, O. V., and Volodko, O. V. "Ekonomichna efektyvnist zakhodiv z okhorony pratsi na pidpriemstvakh v konteksti staloho sotsialno orientovanoho rozvytku Ukrainy" [Economic efficiency of measures on labour protection at the enterprises in the context of sustainable socially-oriented de-

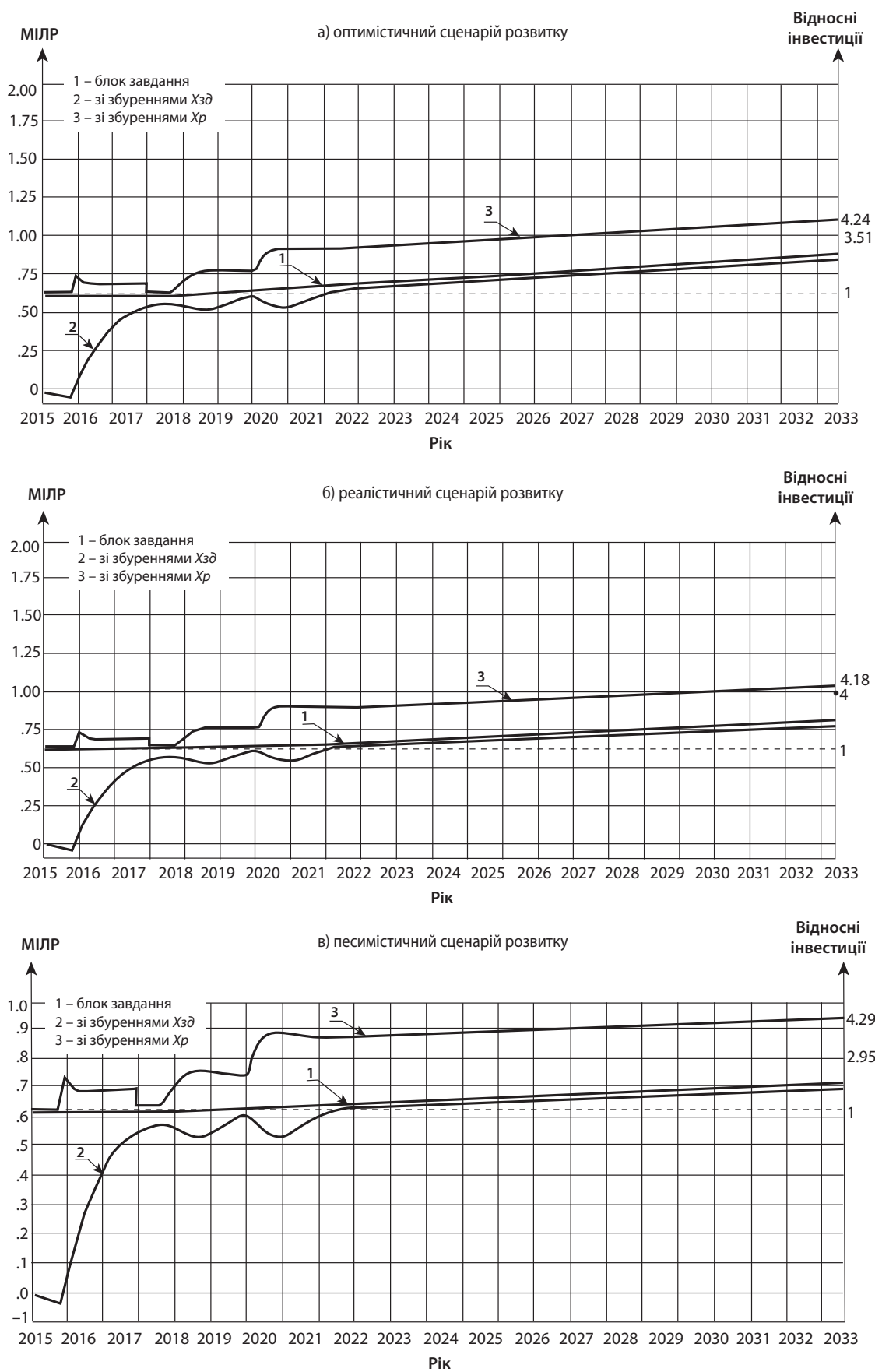

Рис. 2. Графіки перехідних процесів системи управління СІСОРЕ України у ситуації невиконання умов Мінських угод
 Умовні позначення: зміна завдання МІЛР (1), фактичного МІЛР (2), відносних інвестицій (3) відносно до рівня 2015 р.
 Джерело: авторська розробка.

velopment of Ukraine]. In *Transformations in Contemporary Society: Economic Aspects*, 119-213. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2017.

Nikitenko, P. G., Kulakov, G. T., and Bondar, O. V. "Metodologiya dinamicheskogo prognozirovaniya sotsialno-ekonomicheskogo razvitiya gosudarstva s uchetom posledstviy mirovogo finansovo-ekonomicheskogo krizisa" [The methodology of dynamic forecasting of socio-economic development of the state subject to the effects of the global financial and economic crisis]. *Problemy innovat-*

sionnogo razvitiya i kreativnaya ekonomicheskaya mysl na rubezhe vekov. Minsk, 2010. 279-285.

Sen, A. "Collective choice and social welfare". *Economica*. Vol. 40, no. 159 (1973): 214-259.

Shumpeter, Y. A. *Teoriia ekonomichnoho rozvytku: doslidzhenia prybutkiv, kapitalu, kredytu, vidsotka ta ekonomichnoho tsykladu* [The theory of economic development: a study of profits, capital, credit, interest and economic cycle]. Kyiv: Kyievo-Mohylianska akademiia, 2011.

УДК 330.342.146

ПРОЕКТ ФОРМУВАННЯ «ДЕРЖАВИ ЗАГАЛЬНОГО ДОБРОБУТУ»

© 2017 ТОКАРСЬКИЙ Т. Б.

УДК 330.342.146

Токарський Т. Б. Проект формування «держави загального добробуту»

Стаття присвячена феномену творення «держави загального добробуту» (німецький стандарт), або «соціальної держави» (в Україні). Даний підхід розглядає науковий, а не політичний характер явища. Загальна концепція пов'язана з пошуком обґрунтування проекту як ідеалу соціальної держави. Розкрито історію започаткування активної теоретичної розробки ідеї «соціальної держави», «соціального добробуту». Висвітлено тезу, що соціальна держава – це не синонім поняття держави загального добробуту, а його нова якість, що дає змогу здійснювати соціальні функції в сучасних умовах більш раціонально та ефективно. Зроблено висновки щодо доцільності та виправданості вибору моделі проектування держави Україна на нинішньому етапі її розвитку в аспекті досягнення соціальної справедливості в суспільстві.

Ключові слова: держава загального добробуту, соціальна держава, проект моделювання, ідеал соціальної держави, історія теоретичного проектування.

Бібл.: 20.

Токарський Тарас Богданович – кандидат економічних наук, докторант, Національний інститут стратегічних досліджень (вул. Пирогова, 7а, Київ, 01030, Україна)

E-mail: tt.adaptaion@gmail.com

УДК 330.342.146

Токарский Т. Б. Проект формирования «государства всеобщего благосостояния»

Статья посвящена феномену образования «государства всеобщего благосостояния» (немецкий стандарт), или «социального государства» (в Украине). Данный подход раскрывает научный, а не политический характер явления. Общая концепция связана с поиском обоснования проекта как идеала социального государства. Раскрыта история активной теоретической разработки идеи «социального государства», «социального благосостояния». Отображено положение, утверждающее, что социальное государство – это не синоним понятия государства всеобщего благосостояния, а его новое качество, что позволяет выполнять социальные функции в современных условиях более рационально и эффективно. Сделаны выводы относительно целесообразности и оправданности выбора модели проектирования государства Украина на нынешнем этапе его развития в аспекте достижения социальной справедливости в обществе.

Ключевые слова: государство всеобщего благосостояния, социальное государство, проект моделирования, идеал социального государства, история теоретического проектирования.

Библ.: 20.

Токарский Тарас Богданович – кандидат экономических наук, докторант, Национальный институт стратегических исследований (ул. Пирогова, 7а, Киев, 01030, Украина)

E-mail: tt.adaptaion@gmail.com

UDC 330.342.146

Tokarskyi T. B. The Project of Forming the «Welfare State»

The article is concerned with the phenomenon of establishing the «welfare State» (German Standard), or the «social State» (in Ukraine). The approach used discloses the scientific rather than political nature of the phenomenon. The overall conception is related with the search for substantiation of project as the ideal of a social State. The article discloses the history of active theoretical development of the idea of «social State», «social welfare». The thesis, arguing that the social State is not synonymous with the conception of the welfare State, but rather a new quality of the latter providing for performing social functions in the contemporary terms more efficiently and effectively, has been reflected. Conclusions have been drawn regarding the advisability and justifiability of choice of a project model of the State of Ukraine at the current stage of its development in the aspect of achieving social justice in society.

Keywords: welfare State, social State, modeling project, ideal of a social State, history of theoretical projecting.

Bibl.: 20.

Tokarskyi Taras B. – PhD (Economics), Candidate on Doctor Degree, National Institute for Strategic Studies (7a Pyrohova Str., Kyiv, 01030, Ukraine)

E-mail: tt.adaptaion@gmail.com

Поняття «соціальна держава» було введено в науковий обіг Л. фон Штайном у 1850 р. У першій половині ХХ ст. розпочалося активне теоретичне розроблення даної проблеми, ідеологічною основою «соціальної держави» стали погляди англійського економіста Дж. Кейнса, який обґрунтував необхідність державного втручання в соціально-економічну сферу з метою запобігання економічним кризам, безробіттю,

для підвищення добробуту населення через перерозподіл доходів між різними соціальними прошарками.

Феномен, який в Італії називають «державою допомоги», в англосаксонських країнах і Німеччині – «державою загального добробуту», у Франції – «державою провидінням», «державою-покровителем», а у нас – «соціальною державою», найбільш яскраво виявився після Другої світової війни, коли величезну роль у політиці